

רבי ישמעאל פרק רביעי עבודה זרה

נ.

עין משפט נר מצוה

ב א מיי פ"ח מהל
עבודת כוכבים הל"ט ט
סמך לאון מה חושב"י י"ד
סי קלט ספ"ג ז:

רבינו חננאל

הכל אסורות. ואפילו
למאן דאמר אין עובדין
לשברין הני מילי בעבודת
כוכבים דלא אורחיה
לשברין אבל למרקוליס
דמעיקרא אבנים אבנים
הייא היינו אורחיה כי
פליגי רבי ישמעאל
וחכמי בסתמא. מקורבות
נמי בתוך ד' אמות
דאיא למימר מיניה
נפל אסורות. כי פליגי
במרוחקות ר' ישמעאל
סבר עושין למרקוליס
קטן בצד מרקוליס גדול
דמעיקרא למרקוליס
אסורות שתיים דלא זמין
למרקוליס מותרות ורבנן
סברי אין עושין מרקוליס
קטן בצד מרקוליס גדול.
ולא שנא שלש ולא
שנא שתיים נראות עמו
אסורות שאין נראות עמו
מותרות. הא דתניא אבנים
שנשרו מן המרקוליס
לא תרצה רבא הכי.
אלא תימא שששרו אלא
אימא שנמצאו. והא
דתניא ר' ישמעאל אומר
אחת בתפיסה אחת כגון
שתיים גובהא ביני ביני
אסורות. חיישינן דלמא
מן המרקוליס ששרו. אבל
בשתיים בשתי תפיסות
כגון דאיא גובהא ביני
ביני מותרות. שלש אפילו
מרוחקות אסורות. והא
דתניא אלו חן אבני
בית קוליס אחת מיכן
ואחת מיכן ואחת על
גביהן. אוקמה רבא ההיא
בעיקר מרקוליס: בי ינאי
מלכא הרוב ואולו עובדי
כוכבים ואוקמו ביה
מרקוליס. ואתו אחרים
דלא פלחו למרקוליס
ושקלו לאבנים וחיפו בהן
דריס ורטיסות. איכא
רבנן דהוו פרישי מהנהו
דריס ורטיסות אי"ר
יותן בנן של קדושים והם
ר' מנחם ב"ר סימאי מהלך
בהן ואנן נפרוש מהן:
ירושלמי ט נחום איש
קדש קדושים עבר קומי
עבוד קומי וסמי עניניהו.
ומאן דפריש סבר כיון
דתקורבת עבודת כוכבים
הוקשה למת. מה מת אין
יל טהרה עולמית. אף
תקורבת עבודת כוכבים
אין לה היתר עולמית.
ומאן דלא פריש סבר
אם היא תקרובת דעבודת
כוכבים כעין תקרובת
פניס. פ"י כגון קרבן
במה וכיוצא בה הוי
תקרובת ואם לאו לא הוי
תקרובת. אמר רב יוסף
רב אבא רבה בר ירמיה
אייית מתניא בידיה
עובד כוכבים שהביא
אבנים מן המרקוליס
וחיפה בהן דריס

במקורבות אסורות. פירש בקונטרס מקורבות מאל כגון
צאמה או כצאי אמה דמיניה נפול מרוחקות
כלומר בתוך ד' אמות מותרות דלאו מיניה נפול ובסמוך פירש
בתפיסה אחת שאין הפסק בינם למרקוליס ואסורים לכולי עלמא
דכל תוך ד' אמות נראות עמו קרי (ו')
להס ופלוגמיהו דלעיל בתוך ארבע
אמות צמתי תפיסות דאיכא גובהא
דווי להו כמרוחקות דליכא לאימר
מיניה נפול וקשה צה טובא חדא דלא
זו שיטת המלמוד שנשתנה הסברא
כך שמתחלה היינו סוברים היכא
דליכא גובהא קורא אותם בתוך ד'
אמות מרוחקות וליכא לאימר מיניה
נפול ולצסוף נאמר כי ליכא גובהא
ודאי מיניה נפול ואפילו בתוך ד'
ועוד אי צליכא גובהא טעמא דשמי
אסורות משום דמיניה נפול ומאי
אירא שמים אסורות אפילו אחד נמי
והל"ל ר' ישמעאל אומר בתפיסה
אחת אפילו א' אסורה שלש אפילו
מרוחקות (ח') ועוד כיון דכל תוך ד'
אמות נראות קרי להו ואסורות אף
לרצנן למה אסור רבי ישמעאל
בתפיסה לו אסורות יותר מרצנן
היה לו לומר לשון נראות כמו רצנן
דהא אפי' רצנן מודו דנראות עמו
דהיינו בתפיסה לו אסורות (י') ועוד
דמשמע אף לפי המסקנה דמקורבות
לא פליגי דאפילו איכא גובהא אסורות
והכי נמי אמרינן לעיל דמקורבות לא
פליגי ולא הדך ציה תלמודא ודבר
תימה הוא דכיון שהן מקורבות כל כך
א"כ (י') הגבולין בקרוב למרקוליס
ממש היה ועודין אותן האצנים
כשנפלות אס כן הוה לן למימר שאם
הגובהא קרוב למרקוליס אפילו
מרוחקות אסורות כאלו לא היה
גובהא שכיון שעברו הגובהא מה
מויק להן הגובהא דלאו אילך מיהו
הא לא קשיא כולי האי דליכא לאימר
דה"ק דמקורבות תוך ארבע וליכא
גובהא לכ"ע לא פליגי אי נמי כי
איכא גובהא ואצני המרקוליס אינם
גבוהים יותר כי אס מעט (יג) כשהם
נופלות אינם יכולות להסתרח לכן
נראה לפרש דלעולם כך היא הסברא
דבתוך ד' אמות נמי יש שאינן נראות
דקרי לעיל מרוחקות תוך ד' אמות
וה"פ כאן בתפיסה אחת דליכא גובהא
ותוך ד' אמות אע"ג שאינן נראות

במקורבות. (א) כגון צאמה ותאי אמה: מרוחקות. (ב) צאצא
אמות דודאי לאו מיניה נפול: עושין מרקוליס קטן. כלומר דרכן
לעשות כן: נראות עמו. מקורבות מאל: שאין נראות עמו מותרות.
דלאו מיניה נפול: אצנים שנשרו. היינו צידוע: נראות עמו. אחתי
היה עבודת כוכבים: שאין נראות
עמו. הוה להו שכריס: הני שנמלאו.
ושכריס דמרקוליס ודאי אסורין
כלאמרן: שאין נראות עמו מותרות.
דלאו מיניה נפול: וסבר רבי ישמעאל
שמים. בתוך ארבע אמותיו מותרות:
והפניא ר' ישמעאל אומר שמים
בתפיסה לו. וקמא תפיסה ד' אמות
וקמתי אסורות: בתפיסה אחת. הא
דקמתי אסורות בתפיסה אחת שאין
הפסק בינם למרקוליס ואסורה בין
לר' ישמעאל בין לרבנן דכל תוך ד'
אמות נראות עמו קרי ליה וצלט
מרוחקות הוא דפליגי. והא דאוקימנא
לעיל פלוגמיהו בתוך ד' אמות ולר'
ישמעאל שמים מותרות ולרבנן ג'
נמי מותרות צמתי תפיסות כדמפרש:
דאיכא גובהא. תל מפסיק בינם
למרקוליס דווי להו כמרוחקות דליכא
למימר מיניה נפול הלכך לר' ישמעאל
שמים מותרות אצל ג' אסורות דעושין
מרקוליס קטן צד מרקוליס גדול:
כפ"ג זו צד זו: עיקר מרקוליס.
תחילתו אצל קטן הנעשה צד הגדול
ועודין לו כל דהו: ה"ג אחתי קרי
ליה צנן של קדושים דלא איסתכל
צורסא דווא: מינן לתקורבנו כו'.
והני תקורבת וניהו דהזורב אצן
למרקוליס זו היא עבודתו הלכך לאו
עבודת כוכבים עממה היא דמיסגי
להו ציטוטל: עעין פניס. (א) וצמיס
שצמקדש הוא דהוי תקורבת כדכתיב
(שמות כב) וצבת לאלהים יתרת צלתי לה'
לצדו אלמא דומה לפניו קרי וצבת עבודת
כוכבים ואצנים אין ועודין להם) צפניס:
מותרות
בר יוסף א"ר מונין לתקורבת עבודת כוכבים שאין לה בטילה לעולם
שנאמר ויצמדו לבעל פעור ויאכלו זבחי מתים מה מת אין לו
בטילה לעולם אף תקורבת עבודת כוכבים אין לה בטילה לעולם
ומאן דלא פריש אמר בעינא כעין פנים וליכא אמר רב יוסף בר אבא
איקלע רבה בר ירמיה לאתרוין ואתא ואיייתי מתניא בידיה (ז) עובד
כוכבים שהביא אבנים מן המרקוליס וחיפה בהן דריס ורטיסות

(א) צ"מ כה"ג (ב) פסחים
קד"א (ג) לקמן כ"ג (ד) לעיל
מב. ומספ"י ספ"ו ע"ש (ה)
(ו) צבחה רש"י (ז) ונ"ע
ח"פ סנהדרין סד. ד"ה
מרקוליס ומוס' צ"מ כה:
ד"ה כאלנין (י) ונ"ע ח"פ
שנת קמט. ד"ה ודיקנין,
(יא) לקמן נ"א.

תורה אור השלם

1. ויחזקו לבגל פעור
ויאכלו ויבדו מתים:
תהלים ק"ח כח

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה במקורבות
מאל כגון צאמה:
(ב) ד"ה מרוחקות
כלומר בתוך ארבע
אמות: (ג) ד"ה פניס
ענין אצנים: (ד) תופחת
ד"ה במקורבות וכו' קרי
ליה ופלוגמיהו וכו'
שנשתנה הסברא כל כך
(ה) בא"ד אפי' מרוחקות
אסורות ועוד כיון:
(ו) אמרין ועוד דמשמע
אף לפי המסקנה. י"ב
וממה דהך קושיא גם
לפירוט קשיא ותיק להך
הא דמתלהי תפיס' כמין
ונמה מקום לקושיא וז'
לשקטו אפסחי:
(ז) בא"ד א"כ הגובה
בקרו למרקוליס ממש
הייא וברר עובדו אסת
האצנים כשנפלות אצל
הא דמתלהי תפיס' כמין
ונמה מקום לקושיא וז'
לשקטו אפסחי:
(ח) בא"ד א"כ הגובה
בקרו למרקוליס ממש
הייא וברר עובדו אסת
האצנים כשנפלות אצל
הא דמתלהי תפיס' כמין
ונמה מקום לקושיא וז'
לשקטו אפסחי:
(ט) בא"ד א"כ הגובה
בקרו למרקוליס ממש
הייא וברר עובדו אסת
האצנים כשנפלות אצל
הא דמתלהי תפיס' כמין
ונמה מקום לקושיא וז'
לשקטו אפסחי:
(י) בא"ד א"כ הגובה
בקרו למרקוליס ממש
הייא וברר עובדו אסת
האצנים כשנפלות אצל
הא דמתלהי תפיס' כמין
ונמה מקום לקושיא וז'
לשקטו אפסחי:
(יא) בא"ד א"כ הגובה
בקרו למרקוליס ממש
הייא וברר עובדו אסת
האצנים כשנפלות אצל
הא דמתלהי תפיס' כמין
ונמה מקום לקושיא וז'
לשקטו אפסחי:

מוסף רש"י

שי"ר לעמוד קודם
נשל ממנה עצים. מן
האשכרה (לעיל טס).
חדש ירחן. שהיה נהנה
והמוקד מילאמיני העשה
(טס). ישן. שכבר הוקד
ואין יסוקו לחוק אלא
לחשיב. יוצן. עלה אפוא
ביסקט או ומנאל שיה
נהנה (טס). אפה בר את
הפת. בין כחדש שלטו
וחור ויסוקו צמתי היתר.
בין צמתי בסיסק על עי'
אסוק. הוי ליה בתרייהו
זה חס גורס. שהפת
שנאפתי צו כחדש בסיסק
עי צבא עי' גורס דאסוק
שנמחק צמתי היתר
מנאמינו וגורס והיה
דהאי בסיסק (טס). וילך
הנאי ליה המלה. הפת
אסורה לר"א עד וילך הפת
דמי עולס דאסוק עי'
הנלל (טס). ובניין 109 פסחים
(כז). ששיפה עבודת
כוכבים לצרבו. שאין
לשפתין להסק בשפתיים
(לעיל טב). היא
ושפתייה מותרין. היא
נעלה עובד כוכבים כיון
ששיפה לצרבו (טס).
לצרבה. ליפתייה (טס).
ושפתייה מותרין.
דמחק ויקן להו ולא פלה להו
מרקוליס. והא שם ע"ז (ב"ב כה). אחת מכאן ואחת מכאן.
והשלישית מיהו על זה ומזה על זה (טס). מן המרקוליס. יש ע"ש
הוא עבודתו (לעיל טב).

(א) נראה דהקר י"ל אס
נראות עמו מותרות.
(ב) הוא יושלמי לעיל כ"ג
הל"א וסא אחת כו"ל דר'
יעקב כי ארי סה מסתמך
כייביל מנין לאורי לנמא
א"ל מוס אס קדש קדושים
וכו'.